
ORSZÁGOS EPIDEMIOLÓGIAI KÖZPONT

Epinfo

Epidemiológiai Információs Hetilap

Amit az ágyi poloskáról tudni érdemes	217
Fertőző betegségek adatai	221

HAZAI INFORMÁCIÓ

AMIT AZ ÁGYI POLOSKÁRÓL TUDNI ÉRDEMES

Az ágyi poloska (*Cimex lectularius*) az ókor óta jól ismert, leírást ad róla Arisztotelész a *Historia Animalium*-ban és Pliniusz is, *Naturalis Historia* című művében. Egyiptomban, Tell el-Armanaban feltárt sírokban talált példányai azt bizonyítják, hogy ez a rovar legalább 3500 éve élőszködik az emberen. Említésre méltó magyar kultúrtörténeti emlék Arany János *A poloska* című makámája, amelyben a költő az ágyi poloska biológiai és viselkedési jellegzetességeit ma is érvényes, tudományos pontossággal írja le.

Rokonfajai közül az elsődlegesen szintén embert parazitáló, trópusi elterjedésű *C. hemipterus*-t, valamint a denevéreken élőszködő, de alkalmanként emberen is vért szívó *C. pipistrelli*-t érdemes megemlíteni.

Előfordulása

A fejlett országokban a második világháborút követően az ágyi poloska – elsősorban a DDT alkalmazásának és a társadalmi-gazdasági fejlődésnek köszönhetően – jelentős mértékben visszaszorult.

Európában az 1990-es években, Angliában jelent meg az első közlemény, amely az ágyipoloska-fertőzés újabb megjelenésére utal, és azt jelentős mértékben a globálissá vált nemzetközi kereskedelemnek és utazásnak tulajdonítja. Azóta további előfordulásait jelezték több más európai országból, valamint Ausztráliából, Kanadából és az USA-ból is.

Jogosan merül fel a kérdés, hogy mi az aktuális helyzet **Magyarországon**, ahol a 20. század első felében szintén jól ismert és gyakori kártevő volt. Az ágyipoloska-fertőzöttséget – kezdetben a cian-hidrogén, később a DDVP-

gázosítás alkalmazásával – az **1960-as évek végére sikerült felszámolni**. Azonban az utóbbi 10 évben ismét megjelent: az ÁNTSZ Budapest **Fővárosi** Intézete Entomológiai laboratóriuma már **1997 óta** jelezte, hogy a **meghatározás céljából beküldött vérszívók egyre nagyobb aránya (46-61%) bizonyul ágyi poloskának**. Az ÁNTSZ regionális intézeteinek a 2007. évi, DDD-tevékenységről szóló jelentései közül – Budapesten kívül – egyedül a Dél-dunántúli Intézet számolt be – lakossági jelzés, majd a beküldött rovarminta azonosítása alapján – három, egymástól elkülönülő kaposvári esetről, amelyek közül két lakásba nagy valószínűséggel **használt bútorral**, passzív úton került be az ágyi poloska. A többi regionális intézet az OEK kifejezett kérése ellenére sem jelzett ágyi poloska előfordulására vonatkozó észrevételt.

Az egészségügyi kártevőirtók szakmai fórumain elhangzott előadások egyre gyakrabban foglalkoznak a budapesti lakásokban, szállodákban és kollégiumokban tapasztalt ágyipoloska-ártalom kérdésével.

Mivel az ágyi poloska a lakosság két generációja számára ma nagyrészt ismeretlen, indokolt, hogy ártalmairól, biológiai sajátosságairól és a védekezés aktuális lehetőségeiről áttekintést adjunk.

Ártalma - közegészségügyi jelentősége

Főként az emberi kültakarón élősködő vérszívó, de denevérek, házi szárnyasok, galambok és egyéb madarak ektoparazitájaként is ismert. Ártalma elsősorban abból ered, hogy a rovar nyálmirigyének **véralvadásgátló, értágító és viszketést kiváltó anyagokat tartalmazó váladéka** az emberi szervezetbe jutva **bőrizgalmat, duzzanatot és gyulladást** okoz. Csípése iránt az emberek érzékenysége különböző, egyesek arra különösen intenzíven reagálhatnak, mások viszont – az ismételt csípésre kialakult immunitás miatt – nem is érzik. A fájdalommentes szúrás az alvó embert legtöbbször a takaróval nem fedett testrészekken (pl. nyakon, vállon, felkaron, csukló-, könyök-, lábszár- és bokatájékon) éri. A csípést kis **piros folt** jelzi, a **fájdalom és a viszketés** csak órák múlva jelentkezik. Érzékeny személyeknél a csípés erős viszkető és **égő érzést** vált ki, és **hólyagok** (*urticaria bullosa*) is kialakulhatnak, **csalánkiütés**-szerű tünetek (*urticaria ex cimicibus*) kíséretében.

A viszketés és a vakarózás gátolja a pihenést, ennek következtében a nyugodt alvást, így fáradtságot, szellemi és fizikai leromlást okoz, valamint csökkenti az ember ellenálló- és munkaképességét. Az **ürülék allergizáló** hatása egyértelműen igazolt. A rovarok **jellegzetes szaga** pedig kifejezetten kellemetlen, zavaró lehet.

Laboratóriumi körülmények között számos fertőző betegség terjesztésére képes, azonban biológiai jellegzetességei miatt **járványügyi jelentősége gyakorlatilag elhanyagolható**.

Biológiai sajátosságai

Szárnyatlan, rozsdabarna színű, kifejlett állapotban 5-5,5 mm hosszúságú, hát-hasi irányban lapított, ovális alakú rovar, szájszerve a vérszívásra módosult szipóka. Egyedfejlődése során a petéből kikelő lárvát négy további (1-4,5 mm-ig fokozatosan növekvő nagyságú) lárvastádium követi, végül az utolsó vedléssel jelennek meg az imágók. Minden egyes stádium **obligát vérszívó**, a lárvák egyetlen vérszívást követően vedlenek, az imágók azonban több hónapig tartó életük során több alkalommal táplálkoznak.

Jellemzően éjjel szívnak vért, de az éhes poloskák nappal is támadhatják a gazdaszervezetet. A **fő ártalmat okozó imágók** számukra optimális körülmények közt 2-3 naponta, mintegy 10-15 percig tartó vérszívás céljából keresik fel gazdaszervezetüket. Azonban az **ivarérett alakok** jól tűrik az éhezést: **táplálkozás nélkül akár 4-5 hónapig(!) is életben maradnak**. A nőstény az első vérszívást követően kész a párosodásra, majd megkezdí a peterakást; élete végéig naponta 1-5 petét rak le jellemző bűvőhelyein.

A megtelepedés kezdeti fázisában csak a hálólhely közelében fedezhetjük fel, azonban kitűnő rejtőzködő képessége miatt ez nem könnyű feladat. Jelenlétére elsősorban a reggel felfedezett csípésnyomok és a viszketés hívja fel a figyelmet. A megtelepedés utáni 2-3. héttől kezdődően már nem csak a csoportba tömörülő élő rovarokat, hanem a levedlett lárvális kültakarókat, valamint barnás-fekete ürülékfoltjaikat is felfedezhetjük. Ha ekkor nem történik hatékony védekezés, a poloskák teljesen „belakják” a helyiséget, és minden padló- és falrés, -repedés bűvőhelyükké válik, nyomuk pedig felfedezhető a tapétán, a falakon, a függönyön és a kárpitokon is.

Jellemzően **használati tárgyak** (pl. használt bútor, festmény, dísz tárgy, antikvár könyv, bontásból, illetve lomtalanításból származó építkezési faanyag stb.), valamint az ezeket rendszeresen szállító **járművek közvetítésével, passzív módon terjednek**.

Védekezés

Ennek **célja** a környezet teljes ágyipoloska-mentesítése, amely általában képesített szakember közreműködését igényli.

Irtásának domináns módszere a permetezés, **tartós méregmező** kialakítása. A méregmezővel való érintkezés hidegköd-képzéssel történő kiűzéssel biztosítható, az öllőhatás gyorsítására pedig elsősorban füstképzés-légtértelítés alkalmazható. A kárpitozott bútorok, illetve a bűvőhelyként szolgáló elektromos szerelvények kezelése csak porozással történhet.

Megelőzésre elsősorban a **permetezés** alkalmas, amellyel a passzív úton behurcolt rovarok elpusztíthatók, így megtelepedésük és elszaporodásuk megakadályozható. A használt bútorokat, képeket, antikvár könyveket érdemes nemcsak vásárláskor, hanem közvetlenül a lakásunkban való elhelyezés előtt is fokozott figyelemmel megvizsgálni!

Jogszabályi előírások

A 13/2008. (IV. 8.), illetve a 33/2006. (VIII. 23.) EüM rendelettel módosított, 18/1998. (VI. 3.) NM (járványügyi) rendelet 4. sz. melléklete az ágyi poloska ártalmának kivédésére az alábbiakat írja elő.

Évente legalább két alkalommal irtószeres kezelést kell végezni a következő helyeken:

- a) szállodákban,
- b) üdülőkben,
- c) diákotthonokban,
- d) munkás- és tömegszállásokon, valamint
- e) minden más olyan helyen, ahol a lakók gyakorta cserélődnek.

Használt textíliát (ruhaneműt, ágyneműt, takarót, matracot), bútort és képet stb. csak rovarmentes állapotban szabad eladni vagy forgalomba hozni.

Használt holmik vételével és eladásával foglalkozó jogi és természetes személyek az általuk forgalomba hozott tárgyak, illetőleg a tárgyakat szállító járművek rovarmentesítéséről gondoskodni kötelesek.

Épületbontásból származó faanyagot (ajtó- és ablaktokot, fal- és padlóburkoló anyagot stb.) csak 6 hónapig tartó üres, használaton kívül álló helyiségben történő tárolás, illetőleg hatásos rovarmentesítés után szabad forgalomba hozni.

Szerkesztőségi megjegyzés: *Az összefoglaló segítséget kíván nyújtani az ágyi poloska okozta ártalom felismeréséhez, megelőzéséhez, a hatékony védekezéshez, valamint az ÁNTSZ hálózatához tanácsért forduló lakosság szakszerű tájékoztatásához.*

Az ágyi poloskával kapcsolatos további információk találhatóak az OEK által az Epinfo különszámaként kiadott, Módszertani levél a vérszívók (ágyi poloska, emberbolha, vérszívó legyek, muslicák, pókidomúak) elleni védekezésről c. kiadványban, amely letölthető a www.oek.hu (→ Szakmai információk → Módszertani levelek) honlapról.

A tájékoztatást adta: Zöldi Viktor biológus
OEK Dezinszekciós és deratizációs osztály

A HAZAI JÁRVÁNYÜGYI HELYZET ÁLTALÁNOS JELLEMZÉSE

A **2008. május 5-11.** közötti időszakban bejelentett fertőző megbetegedések alapján az ország járványügyi helyzete az alábbiakban foglalható össze:

Az **enterális fertőző betegségek** közül a **salmonellosis** esetek száma nem tért el a 17. héten – vagyis az utolsó, öt munkanapos héten – regisztrált esetek számától, a **campylobacteriosis** bejelentések száma mérsékelten emelkedett a 17. hetihez képest. A kumulatív adatok szerint a két betegséget ritkábban észlelték, mint a korábbi évek azonos időszakában. A 17. hetinél harmadával kevesebb **enteritis infectiosa** bejelentés érkezett, az év eleje óta nyilvántartásba vett betegek száma nem tért el lényegesen az előző évek 1-19. hetében észlelttől.

A héten jelentett négy akut **vírushepatitis** megbetegedéssel az év eleje óta nyilvántartásba vett esetek száma 130-ra emelkedett, ami a felét sem érte el a 2002-2006. éveket jellemző kumulatív mediánnak. A négy esetet négy területről jelentették.

A **légúti fertőző betegségek** közül az év eleje óta előfordult **scarlatina** esetek száma a szezon végéhez közeledve negyedével csökkent a 17. hetihez viszonyítva; mind a heti, mind az év eleje óta képződött adatokat tekintve a regisztrált esetek száma nem haladta meg a felét az előző, járványosnak tekintett év megfelelő értékének. A **varicella** megbetegedések száma nem tért el jelentősen a 17. hetitől, a betegség járványügyi helyzete kissé kedvezőbb volt, mint a korábbi évek azonos időszakában. A héten **pertussis, morbilli, rubeola** illetve **mumpsz** gyanúját nem jelentették.

Az idegrendszeri fertőző megbetegedések száma a 17. hetihez hasonlóan alakult. **Meningitis purulenta** diagnózissal hat eset került a nyilvántartásba, közülük kettő esetében már ismert az etiológia (**S.pneumoniae**).

A **Lyme-kór** bejelentések száma megegyezett a 17. héten regisztrálttal, az év eleje óta nyilvántartásba vett esetek száma sem tért el lényegesen a 2002-2006. évek azonos időszakát jellemző középértéktől, és alatta maradt a 2007. év azonos időszakában regisztráltak.

EGÉSZSÉGÜGYI MINISZTERIUM
Eng.sz.: 87104/1975

MINISTRY OF HEALTH
OF THE HUNGARIAN REPUBLIC

A tárgyhéten regisztrált fertőző megbetegedések Magyarországon (+)
Cases of notified communicable diseases registered current week in Hungary (+)

19/2008.sz.heti jelentés (weekly report)

(2008.05.5 – 2008.05.11.)

Betegség Disease	a 19. héten (week)			az 1 – 19. héten (week)		
	2008.05.05- 2008.05.11.	2007.05.07- 2007.05.13.	Medián 2002- 2006	2008.	2007.	Medián 2002- 2006
Typhus abdominalis	-	-	-	-	-	-
Paratyphus*	-	-	-	-	-	-
Botulizmus	-	-	•	3	5	•
Salmonellosis	81	98	82	1109	1253	1390
Dysenteria	2	4	3	16	22	44
Dyspepsia coli	-	-	1	9	10	27
Egyéb E.coli enteritis	-	-	1	6	13	18
Campylobacteriosis	74	71	98	1136	1214	1693
Yersiniosis	1	-	1	19	20	37
Enteritis infectiosa	779	873	751	15266	14828	15517
Hepatitis infectiosa	4	8	14	130	187	282
AIDS	1	1	-	9	8	8
Poliomyelitis	-	-	-	-	-	-
Acut flaccid paralysis	-	-	-	3	2	8
Diphtheria	-	-	-	-	-	-
Pertussis	-	-	1	4	11	6
Scarlatina	84	223	83	1976	3885	1383
Morbilli	-	-	-	4	1	3
Rubeola	-	1	1	5	7	28
Parotitis epidemica	-	2	2	45	42	65
Varicella	1416	1923	1520	19522	29163	24483
Mononucleosis inf.	15	17	25	346	346	512
Legionellosis	-	-	-	6	7	16
Meningitis purulenta	6	5	4	98	112	105
Meningitis serosa	3	-	2	17	17	26
Encephalitis infectiosa	1	2	2	24	53	31
Creutzfeldt-J.-betegség	1	-	-	10	9	5
Lyme-kór	9	9	12	76	92	77
Listeriosis	-	-	-	3	1	2
Brucellosis	-	1	-	-	1	-
Leptospirosis	1	1	-	8	7	8
Ornithosis	-	2	-	2	8	2
Tularemia	-	-	-	9	9	32
Tetanus	-	-	-	1	1	-
Vírusos haemorrh. láz	1	1	-	4	5	1
Malaria*	-	-	-	-	3	2
Toxoplasmosis	2	2	2	35	44	66

(+) előzetes, részben tisztított adatok (preliminary, partly corrected figures)

(*) importált esetek (imported cases)

(•) nincs adat (no data available)

A statisztika készítés ideje: 2008.04.13.

EGÉSZSÉGÜGYI MINISZTERIUM
Eng.sz.: 87104/1975

MINISTRY OF HEALTH
OF THE HUNGARIAN REPUBLIC

A tárgyhéten regisztrált fertőző megbetegedések Magyarországon (+)
Cases of notified communicable diseases registered current week in Hungary (+)

19/2008.sz. heti jelentés (weekly report)

(2008.05.05 – 2008.05.11.)

Terület Territory	Salmonel- losis	Dysentheria	Campylo- bacteriosis	Enteritis infectiosa	Hepatitis infectiosa	Scarlatina	Varicella	Mononucl. infectiosa	Meningitis purulenta	Lyme-kór	Parotitis epidemica
Budapest	13	1	10	69	1	17	133	6	-	-	-
Baranya	4	-	6	13	-	4	93	-	1	-	-
Bács-Kiskun	9	-	-	38	-	6	69	-	-	-	-
Békés	1	-	4	44	-	4	57	-	-	-	-
Borsod-Abaúj-Zemplén	2	-	4	37	1	1	108	-	-	-	-
Csongrád	1	-	-	119	-	1	41	1	-	-	-
Fejér	2	-	-	28	-	2	123	-	-	2	-
Győr-Moson-Sopron	7	-	5	34	-	6	97	-	-	-	-
Hajdú-Bihar	5	1	10	7	1	11	69	-	-	-	-
Heves	2	-	5	26	-	3	97	1	-	-	-
Jász-Nagykun-Szolnok	4	-	-	39	-	3	114	-	3	-	-
Komárom-Esztergom	1	-	2	22	-	2	23	-	2	1	-
Nógrád	-	-	3	22	-	-	33	-	-	2	-
Pest	12	-	9	63	-	10	70	2	-	-	-
Somogy	2	-	2	48	-	4	39	-	-	2	-
Szabolcs-Szatmár- Bereg	4	-	5	27	1	-	115	-	-	-	-
Tolna	1	-	-	16	-	1	28	1	-	1	-
Vas	5	-	2	47	-	1	31	3	-	-	-
Veszprém	4	-	4	64	-	5	65	-	-	-	-
Zala	2	-	3	16	-	3	11	1	-	1	-
Összesen (total)	81	2	74	779	4	84	1416	15	6	9	-
Előző hét (previous week)	33	1	35	418	5	45	576	13	4	6	2

(+) előzetes, részben tisztított adatok (preliminary, partly corrected figures)

A statisztika készítés ideje: 2008.05.13.

Az Epidemiológiai Információs Hetilap (**Epinfo**)
Az Országos Epidemiológiai Központ (OEK) kiadványa.

A kiadványban szereplő közlemények szakmai egyeztetést követően jelennek meg, ennek megfelelően az országos jellegű összeállítások, illetve a szerkesztőségi megjegyzésben foglaltak az Országos Epidemiológiai Központ és az országos tisztifőorvos szakmai véleményét és javasolt gyakorlatát tartalmazzák.

A kiadványt Intézetünk a Centers for Disease Control and Prevention-nal együttműködve, a Magyar-Amerikai Közös Alapnál elnyert pályázat révén indíthatta el 1994-ben.

Az **Epinfo** minden héten pénteken kerül postázásra és az Internetre.

Internet cím: www.oek.hu; www.epidemiologia.hu; www.jarvany.hu;

www.antsz.hu/oek;

az ÁNTSZ dolgozóinak belső hálózatról: <http://oek>

A kiadvánnyal kapcsolatos észrevételekkel, közlési szándékkal szíveskedjék az **Epinfo** főszerkesztőjéhez fordulni:

Postai cím: 1966 Budapest, Pf. 64.

Telefon: 476-1153, 476-1194

Telefax: 476-1223

E-mail: epiujsg@oek.antsz.hu

A heti kiadványban szereplő anyagok szabadon másolhatók és felhasználhatók, azonban a kiadvány forrásként való használatánál hivatkozni kell az alábbi módon: Országos Epidemiológiai Központ. A közlemény címe. Epinfo a megjelenés éve; a kiadvány száma:oldalszám. (Pl.: Országos Epidemiológiai Központ. 10 éves az Epinfo. Epinfo 2003; 1:1-2.)

Országos tisztifőorvos:

dr. Falus Ferenc

Epinfo szerkesztősége

Alapító főszerkesztő: dr. Straub Ilona

Főszerkesztő: dr. Melles Márta

Főszerkesztő helyettes: dr. Csohán Ágnes

Olvasószerkesztő: dr. Krisztalovics Katalin

Szerkesztő: dr. Böröcz Karolina

Technikai szerkesztő:

Kissné Sponga Zsuzsanna

Nyomda vezetője:

Vizinger Ferenc